મેઘકુમાર

મેઘકુમારનો જીવ પૂર્વભવમાં સફેદ રંગવાળો છ દાંતવાળો પ્રભનામે વૈતાઢ્ય ભૂમિમાં હજાર હાથણિઓનો સ્વામી હાથી હતો. અટવીમાં આગ લાગી તેથી દોડતો દોડતો એક તળાવ પાસે કાદવમાં ફસાઇ ગયો.

ત્યાં અન્ય હાથીઓએ એને કાદવમાં માર્યો. તેથી સાતદિવસ સુધી વેદના વેઠી મરી એક મોટી વિન્ધ્યાચલ અટવીમાં લાલરંગનો ચાર દાંતવાળો સાતસો હાથણીઓનો ધણી ફરીથી હાથી થયો. ત્યાં પણ વનમાં અગ્નિ લાગી તેથી તૃણવગરની ભૂમિમાં આવી રહ્યો. વનનાં અન્ય પશુ પક્ષિઓ પણ ત્યાં હાથી પાસે આવી રહ્યાં;

હાથીને ચળ આવવાથી પગ ઉંચો લીધો એટલે જગ્યાએ એક સસલું બેસી ગયું. હાથીએ નીચે જોયું તો સસલું બેઠું છે.

વિચાર કરે છે, કે જો પગ નીચે મુકીશ તો આ સસલું મરી જશે, માટે મારે પગ નીચે મુકવો નહીં.

અગ્નિ શાન્ત થઈ. સર્વ પશુપક્ષિઓ પોતાના સ્થાને ગયાં. ત્યારે હાથીએ પગ નીચે મુકયો કે તરત જ નીચે પડી ગયો. ત્યાં દયાના ભાવથી મરણ પામી રાજગૃહી નગરીમાં શ્રેણિક રાજાને ત્યાં ધારણી રાણીના કુખમાં મેઘકુમાર નામે પુત્રપણે ઉત્પન્ન થયો. એક વખત રાજગૃહી નગરીમાં ભગવાન મહાવીરસ્વામિ સમવસર્યા.

સમવસરણની રચના થઇ. નગરના ભવ્ય પ્રાણીઓ પ્રભુની દેશનાના ઘુંટડા પીવા માટે જાય છે.

તેમાં મેઘકુમાર પણ પ્રભુ મહાવીરની દેશના સાંભળવા ગ

ક્ષણિક જીવનમાં આત્મ સાધન સાધી લેવું શ્રેષ્ઠ છે. નહિ તો ફરીથી માનવ ભવ મળવો મુશ્કેલ છે.

પ્રભુની વાણીથી ભિંજાઈ ઘેર આવી મા પાસે આ મા, મ્હારે તો ચારિત્ર ગ્રહણ કરવું છે.

આ શું દિકરા! આ રાજ, આ સમ્પત્તિ અને આ સ્ત્રિ રાત દિવસ તારી સેવામાં છે. તારા વગર નહિ રહી શ

મા! પરદેશી કોઈ મહેમાન આવે તે આપણા કેટલા દિવસ રહે? બે અથવા ચાર દિવસ. વધારે તો ન જ શકે. તેમ મા હું પણ પરદેશી છું. આ મનુષ્ય ઘર મહેમાન આવ્યો છું તો મ્હારે પણ જવાનું છે આજ તો કાલ, પછી હું શા માટે વિલંબ કરૂં?

મેઘકુમાર! તારી આ કોમળ કાયા ક્યાં? અને ચારિત્રનો બહુજ કઠણ માર્ગ. તારાથી તે પાલન ન થઈ શ

મા! પાલન થવું ન થવું, આ માત્ર મનુ ભ્રમણા છે. આત્માને બળવાન અથવા કાયર બનાવવો પોતાની હિંમત ઉપર નિર્ભર છે, માટે હું તો ભગ મહાવીર પ્રભુ પાસે દીક્ષા લઈશ.

પુત્ર! દીક્ષા તો ખાંડાની ધાર છે, પાંચ મહાવ્રત મેરૂ જેવા છે. અને બાવીશ પરિષહ જીતવા તો ઘણા મુશ્કેલ છે. ઉગ્ર વિહારે વિચરવું, ભૂખ સહવી, તરસ કરવી અને ગ્રીષ્મ ઋતુની ગરમીનો સામનો કરવો આ કઠણ વ્રત તારી કોમળ કાયાથી સહન નહિ થઈ શકે

નહિ મા! હું બધું સહન કરીશ અને હું કાયર નથી પણ શૂરવીર છું માટે માતા મને દીક્ષાવ્રત લેવાની સંમતિ આપો.

વિધવિધ પ્રકારે માતાએ સમજાવ્યા પણ મેઘકુમાર અડગ રહી ભગવાન મહાવીર પ્રભુ પાસે જઈ દીક્ષા અંગીકાર કરી.

તે વખતે પ્રભુ પાસે ૧૪ હજાર સાધુઓ હતા; તેથી મેઘકુમાર નાના હોવાથી સાંજે સંથારા વખતે છેલ્લો સંથારો મેઘકુમારનો આવ્યો.

અંધારામાં મુનિયો બહાર જાય ત્યારે બધાના પગની ઠોકર લાગે. સારી રાત ઉંઘ ન આવી. તેથી ગભરાઈ મનમાં વિચાર કરે છે.

દીક્ષા પહેલાં તો પ્રભુ મને બોલાવતા હતા. અને વાત પણ કરતા. આજે તો પ્રભુ મને કાંઈ બોલતા નથી દૂરથી ડુંગરાઓ રમણીય લાગે છે; પણ પાસે જવાથી તો ભયંકર લાગે છે. માટે હું તો સવારમાં ઘેર જઈશ.

હાલ તાંઈ તો વાત હાથમાં,
કુછ ભી બિગડયો નાંય,
ઓઘો પાતરાં સોંપ પ્રભુને,
અપને ઘર કો જાય,

સુન પ્રભુ વાણી અમૃત ધાર, દીક્ષા લીની મેઘકુમાર.

સવારમાં ઓઘો પાતરાં પ્રભુ પાસે લઈ આવ્યો ત્યારે પ્રભુએ કહ્યું 'હે મેઘકુમાર! તું નાનકડા દુઃખથી ગભરાઈ

ગયો. પૂર્વભવ તારો યાદ કર. સસલાની દયાથી તું શ્રેણિક
ઘેર મહાપુન્યાઇથી પુત્રપણે ઉત્પન્ન થયો છે.

જીવન ક્ષણિક છે. માટે કર્મ મેલને ધોયા વ
આત્મા ઉજ્જવળ ન થાય.

પ્રભુના અમૃત વચનો સાંભળી મેઘકુમારે પ્રત્યાખ્યા
કર્યું કે હવે પછી મ્હારે બે નેત્રની રક્ષા કરવી. બાકી
તેવા ઉપસર્ગ થાય તે મારે સહન કરવા.

તે પછી નિર્મલ ચારિત્ર પાલન કરી તપશ્ચર્યા
આત્મા નિર્મલ બનાવી, સદ્‌ગતિને પામ્યા.

ધન્ય છે. એવા મુનિ જેણે તિર્યંચ ભવમાં
સસલાની દયાવડે મહાન પૂન્ય ઉપાર્જન કરી ઉત્તમ ગ
મેળવી.

તિર્યંચ ભવમાં જે કરી; હાથીના ભવ માંય.
પુન્ય અખુટ બાંધ્યું મહા; મનુષ્ય ગતિમાં આય,

卐

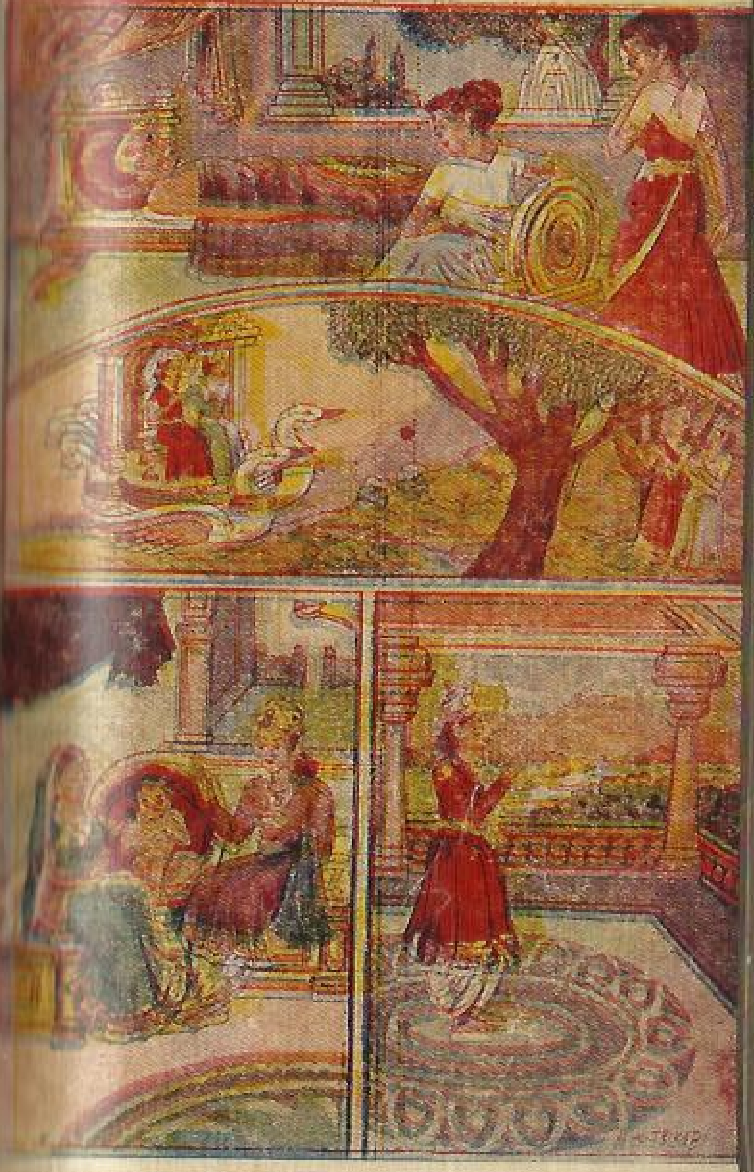

મતિ એવી ગતિ, ગતિ એવી મતિ, જીતારી રાજા શુકરાજાનો જીવ

જીતારિ રાજા (શુકરાજાનો જીવ)

અંત સમયમાં જે રહે, મતિ તેવી ગતિ હોય.
માનવ તિર્યંચ થઈ ગયો અંતે શુક ને જોય.
રહેવું સદા શુભધ્યાનમાં, અશુભ ભાવ નહિ આય.
ત્યારે ગતિ જેવી મતિ, ઉત્તમ ભાવ તે પાય.

ભદ્દિલપુર નગરમાં જીતારિ રાજા રાજ્ય કરે છે. અને તેની સુખ સમૃદ્ધિની શોભા દિગન્તમાં વ્યાપી ગઈ છે, તેથી દેવનગરના રાજા વિજયદેવ પોતાના દૂતને જીતારિ રાજા પાસે મોકલે છે.

મ્હારે રતિ પ્રીતિને જીતનારી હંસી અને સારસી બે પુત્રીઓ છે. અને તે પુત્રીઓના સ્વયંવરની વ્યવસ્થા કરી છે. માટે આપને ભાવભીનું આમંત્રણ આપું છું કે આ શુભ પ્રસંગે આપ જરૂર પધારશો.

દેવનગરની રાજસભામાં ઇન્દ્ર સમાન જીતારી રાજાની સૌન્દર્યતા એવં વીરતા જોઈ હંસી સારસી બન્નેએ વરમાળા રાજાના ગળામાં નાખી. ઘણા ઉત્સવ સાથે લગ્ન થયાં. રાજા સપરિજન રાજધાનીમાં આવ્યા.

પોતાની પત્નીઓ સાથે રાજા ગોખમાં બેઠા છે, નગરચર્યા જુએ છે. ત્યાં તો સંખપુરથી સંઘ લઈ શ્રુતસાગર સૂરિ સંઘ સાથે સિધ્ધાચલની યાત્રાર્થે પધારી રહ્યા છે. પરિજનોથી ખબર પડી કે આ તો સિધ્ધાચલનો સંઘ છે. રાજા ગુરૂદેવ પાસે ગયો અને પોતે પણ પગપાળે યાત્રા કરી સિદ્ધગિરિના દર્શન કરીને જ આહાર પાણી ગ્રહણ કરીશ આવી પ્રતિજ્ઞા કરી.

આગળ જતાં અટવીમાં રાજાના શરીરમાં ગ્લાનિ ઉત્પન્ન થઇ પણ મનની મક્કમતા હતી. આચાર્ય મહારાજ રાજા અને સંઘના આગેવાનોને કપર્દી યક્ષ આવી ક[illegible] છે, સવારે પહોર દિવસ ચઢતાં, થોડા આગળ જતાં તમ[illegible] સિધ્ધાચલના દર્શન થશે.

ત્યાં તો દેવે વૈક્રિય લબ્ધિવડે મહાતીર્થ સિધ્ધાચલ[illegible] રચના કરી, સંઘે પણ સવારમાં પહોર દિવસ ચ[illegible] ઉત્કૃષ્ટ ભાવના વડે યાત્રા કરી.

રાજાએ પણ યાત્રા કરી પારણું કર્યું અને ત્યાં[illegible] જવાની ઇચ્છા કરે છે. છતાં પગ પાછળ પડેછે. તેથી [illegible] વિમલપુર નામનું નગર વસાવી તેણે ત્યાંજ નિવાસ ક[illegible]

ત્યાં જિનધર્મની આરાધના કરતાં એક દિવસ [illegible] શય્યા ઉપર જીતારિ રાજા શુકને જુએ છે, જિનમ[illegible] ઉપર મૃદુસ્વરે શુકને બોલતાં જોઇ રાજાના ભાવ તે[illegible] બોલીની મિઠાસમાં પ્રવૃત્ત થાય છે. તેજ સમયે [illegible] કાળધર્મ પામી શુક (પોપટ) થાય છે. અને હંસી આ[illegible] સંયમની આરાધના કરી દેવગતિમાં દેવીપણે ઉત્પન્ન [illegible]

દેવીએ અવધિજ્ઞાનવડે પોતાના પૂર્વભવના પ[illegible] શુક યોનિમાં જોઇ તેને ઉપદેશ આપે છે. શુકને જાતિસ્મ[illegible] જ્ઞાન થાય છે. તે ત્યાંથી મરી દેવલોકમાં જાય છે.

સંબંધ કર્મ સુયોગથી, પૂર્વ જન્મ પરિણામ
જાતિસ્મરણ લઈ શુભ મતિ, શુક પામે સુર ધામ

એક દિવસ તે દેવ જ્ઞાની ગુરૂમહારાજ પાસે જા[illegible] અને વન્દના કરી વિનય પૂર્વક પૂછે છે 'હે ગુરૂદેવ! હું [illegible]

[illegible]ાં જન્મીશ? દેવ તું મરીને પ્રતિષ્ઠાનપુરમાં મૃગધ્વજ રાજાને ત્યાં પુત્રપણે થશે.

હવે તે દેવ શુકનું રૂપ ધરી રાજાના ઉપવનમાં આવે છે. રાજા પોતાના અન્તઃપુર સાથે આનંદથી ગર્વ કરે છે કે સંસારમાં મારી સ્ત્રીઓ સમાન સ્વરૂપવાન કોઈ સ્ત્રી નથી. રાજાને ગર્વિત જોઇ શુક કહે છે. 'સાંભળો કાશ્મીરના ઉપવનમાં ગાંગલી ઋષિની કન્યા કમલમાળા સંસારમાં સહુથી વધુ સ્વરૂપવાન છે.

રાજા તે પોપટ સાથે કાશ્મીર દેશમાં જઈ કમલમાળા સાથે લગ્ન કરી પોતાના નગરમાં પ્રવેશ કરે છે. દેવપણ દેવતા સમ્બન્ધી આયુષ્ય પુરૂ કરી રાજાને ત્યાં પુત્રપણે ઉત્પન્ન થાય છે. શુકના સ્વપ્નથી શુક એવું નામ આપે છે.

એક દિવસ રાજા પોતાના પરિજન સાથે તે જ [illegible] નીચે આવે છે. અને રાજા પૂર્વ વૃતાન્ત કહે છે. પાંચ [illegible] તે કુમાર સાંભળી જાતિસ્મરણ જ્ઞાન પામે છે. અને [illegible] ધારણ કરે છે. કે મ્હારી સ્ત્રીઓને હું માતા પિતા [illegible] કહું?

રાજાએ ઘણા ઉપાય કર્યા છતાં પણ બાળક બોલ્યો [illegible] ઘણા દિવસ પછી ફરવા જતાં તેજ વૃક્ષને જોઈ વિષ [illegible] કરી દૂર જાય છે. તેટલામાં તેજ વૃક્ષ તરફ દેવ [illegible] લાગે છે.

પરિજનો દ્વારા ખબર પડી કે શ્રી દત્ત મુનિને [illegible]જ્ઞાન ઉત્પન્ન થયું છે. ત્યાં સપરિવાર રાજા વન્દન [illegible] જાય છે. અને રાજા શુક કુમારના મૌનનું વૃતાન્ત